

2011-03-18

Dnr 43-2010:1414

Skolbeslut för grundskola och obligatorisk särskola

efter tillsyn av Wasaskolan F-9
i Södertälje kommun

2011-03-18

Rektorn vid Wasaskolan F-9

Prosten Linders väg 2

151 61 Södertälje

Södertälje kommun

151 89 Södertälje

Tillsyn i Wasaskolan

Grundskola F-9

Särskola

Helhetsbedömning och beslut

Skolinspektionens tillsyn fokuserar på sådana faktorer som har betydelse för en god lärandemiljö och för elevernas möjligheter att uppnå kunskapsmålen. Granskningen avser inte att ge en heltäckande bild av tillståndet i skolan. Istället har en bedömning gjorts av i vilken utsträckning skolan, vid det aktuella granskningstillfället, avviker från de krav och förväntningar som uttrycks i skollag, läroplaner och övriga författningar som rör skolväsendet, inom de granskade områdena. Beskrivningarna och bedömningarna i detta beslut grundas på de dokument som Wasaskolan och Södertälje kommun skickat in, de verksamhetsredogörelser de lämnat samt på de iakttagelser och intervjuer som genomförts vid besök i verksamheten.

Tillsynen visar att det finns stora brister i skolans måluppfyllelse. Endast lite mer än 40 procent av eleverna i årskurs 9 når målen i alla ämnen. Det genomsnittliga meritvärdet och andelen elever som är behöriga till studier på nationella gymnasieprogram är också lägre än riksgenomsnittet. Trots att resultaten förbättrats det senaste året ligger de fortfarande på en anmärkningsvärt låg nivå, varför skolan behöver vidta kraftfulla åtgärder för att förbättra resultaten. Wasaskolan behöver ställa höga krav på att all undervisning har fokus både på att utveckla elevernas ämneskunskaper och deras färdigheter i svenska språket. Inspektörerna noterar att detta förekommer i viss mån, men konstaterar att ett så kallat språkutvecklande arbetssätt behöver användas i betydligt högre utsträckning.

Av tillsynen framgår att Wasaskolan sedan ett år tillbaka har en ny rektor som tillsammans med personalen framför allt lyckats förbättra det sociala klimatet. Det förekommer dock fortfarande hårda ord och bråk mellan eleverna. Vidare framkommer det i samtal och intervjuer med elever att elever som har en avvikande klädstil riskerar att utsättas för kränkande behandling.

När det gäller kunskapsresultaten har vissa förbättringar skett, men resultaten ligger fortfarande på en mycket låg nivå varför kraftiga insatser behövs för att ytterligare höja elevernas kunskapsresultat. Skolan behöver vidare förbättra sitt arbete med de individuella utvecklingsplanerna och att utveckla former för en likvärdig bedömning och betygsättning. Vidare behöver rektorn utvärdera det stöd som ges och arbetet med åtgärdsprogram behöver förbättras.

Det finns också behov av att utveckla en mer stimulerande undervisning och att ge eleverna ökade möjligheter till inflytande och ansvar för sitt eget lärande, vilket är angeläget mot bakgrund av de låga kunskapsresultat som skolan redovisar. Av de dokument som Skolinspektionen tagit del av framkommer att skolans låga måluppfyllelse i många fall förklaras med elevernas bakgrund och bristande kunskaper i svenska eller att elevkullen haft osedvanligt stora problem. Det framkommer sällan någon djupare analys av skolans insatser. Det finns en risk att den socioekonomiska och språkliga förklaringsmodell som framförs i skolans dokument och av delar av skolans personal påverkar förväntningarna på elevernas studieresultat på ett negativt sätt. Det är angeläget att rektorn tillsammans med lärarna diskuterar och säkerställer att höga och tydliga förväntningar finns på elevernas förmåga för att förbättra måluppfyllelsen och elevernas kunskapsresultat. Skolans uppdrag är att främja lärande där individen stimuleras att inhämta kunskaper och stimulera varje elev att bilda sig och växa med sina uppgifter.

Sedan höstterminen 2010 innefattar Wasaskolans verksamhet också särskola i årskurs 6-10. Det är en verksamhet drivs av två erfarna pedagoger, men som bägge saknar utbildning för särskolan. Av intervjuer med lärarna i särskolan och rektorn framkommer att skolan satsar mycket på att kompetensutveckling för att ge dem möjligheter att klara av sitt uppdrag. Rektorn håller också på att rekrytera en specialpedagog som kan stödja lärarnas arbete med att bygga upp och utveckla en god utbildning för eleverna i särskolan.

Skolinspektionen har i tillsynen av Wasaskolan identifierat följande brister som ska åtgärdas

- Måluppfyllelsen är inte tillräckligt hög i Wasaskolan. En alltför hög andel elever saknar fullständiga slutbetyg i årskurs 9. Även meritvärdet och andelen behöriga elever till gymnasiets nationella program behöver förbättras. Resultaten på de nationella ämnesproven i årskurs 3 och 5 indikerar också att elevernas kunskapsresultat behöver förbättras (2 kap. 6 § grundskoleförordningen, Lpo 94, 2.2 Kunskaper, Mål att uppnå i grundskolan).
- Rektorn tar inte tillräckligt ansvar för att verksamheten i skolan är fokuserad på elevernas utveckling och lärande (Lpo 94, 2. Mål och riktlinjer).
- All pedagogisk personal i Wasaskolan har inte utbildning för den undervisning de i huvudsak bedriver (2 kap. 3-4 §§ 1985 års skollag).
- Rektorn ser inte till att lärarnas arbete med att ge eleven och elevens vårdnadshavare fortlöpande information om elevens kunskapsutveckling och sociala utveckling uppfyller författningarnas krav när det gäller de individuella utvecklingsplanerna (7 kap. 2 § grundskoleförordningen, Lpo 94, 2.7 Bedömning och betyg).
- Rektorn arbetar inte i tillräckligt hög grad för att såväl utbildning som betygsättning är likvärdig i Wasaskolan (1 kap. 2 § 1985 års skollag, Lpo 94, 1 Skolans värdegrund och uppdrag).
- Rektorn utvärderar och omprövar inte regelbundet skolans särskilda stödinsatser (5 kap. 1 § grundskoleförordningen, Lpo 94, 1 Den enskilda skolans utveckling, Lpo 94, 2.8 Rektors ansvar).
- Eleverna upplever inte att undervisningen alltid är tillräckligt stimulerande (Lpo 94, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, God miljö för lärande; Lpo 94, 2.2 Kunskaper, Mål att sträva mot; Lpo 94, 2.2 Kunskaper, Riktlinjer).
- Rektorn ser inte till att alla lärare anpassar undervisningen efter elevers behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande (Lpo 94, 1. Skolans värdegrund och uppdrag, En likvärdig utbildning, Lpo 94, 2.2 Kunskaper).
- Eleverna ges inte tillräckligt med möjligheter att öka sitt inflytande över utbildningens utformning utifrån stigande ålder och mognad (4 kap. 2 § 1985 års skollag; Lpo 94, 2.3 Elevernas ansvar och inflytande; Lpo 94, 2.3 Elevernas ansvar och inflytande, Riktlinjer).

- Rektorn och lärarna har inte höga och tydliggjorda förväntningar på elevernas förmåga (7 kap 2 § grundskoleförordningen, Lpo 94, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, Skolans uppdrag, Lpo 94, 2.2 Kunskaper, Mål att sträva mot, Lpo 94, 2.3 Elevernas ansvar och inflytande, Riktlinjer).
- Rektorn ser inte till att all personal på skolan arbetar för att relationerna mellan vuxna och elever och elever/elever bygger på respekt och ömsesidigt förtroende (1 kap. 2 § 1985 års skollag; Lpo 94, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, God miljö för utveckling och lärande; Lpo 94, 2.1 Normer och värden; Lpo 94, 2.2 Kunskaper).
- Rektorn fattar inte alltid beslut enligt bestämmelserna (5 kap. 1 § och 5 § grundskoleförordningen; 8 kap. 1 § grundskoleförordningen; 6 kap. 1 § särskoleförordningen).

Bedömningarna redovisas i bilagorna 1-3.

Rektorn och Södertälje kommun har ansvar för att Wasaskolans brister åtgärdas. Redovisning ska lämnas till Skolinspektionen senast 3 månader från den dag beslutet för Södertälje kommun meddelas. Skolinspektionen kommer då att följa upp beslutet. Skolinspektionen förutsätter dock att rektorn och Södertälje kommun snarast vidtar åtgärder för att rätta till bristerna. Skolinspektionen kan komma att tidigare än angivet datum begära att få ta del av arbetet med att åtgärda bristerna.

I ärendets slutliga handläggning har undervisningsråd Per Eng deltagit.

På Skolinspektionens vägnar

Ann-Christin Hartman
Enhetschef

Eva Lantéli
Utredare

Bilagor:

Bilaga 1	Allmänt om tillsynen och beskrivning av skolan
Bilaga 2	Tillsynsprotokoll och bedömningar för Wasaskolan F-9
Bilaga 3	Tillsynsprotokoll och bedömningar för obligatoriska särskolan 6-10

Allmänt om tillsynen

Skolinspektionen genomför tillsyn i Södertälje kommun under november 2010 – januari 2011. Vid tillsynen besöker Skolinspektionen samtliga skolor i kommunen. Skolinspektionen besökte Wasaskolan den 12 - 14 januari och 22 februari 2011.

Varje skola får efter besöket ett beslut där iakttagelser och bedömningar som rör den granskade skolan redovisas. Skolbeslutet kompletteras med muntlig återrapportering av de ansvariga inspektörerna.

När tillsynen har genomförts i hela kommunen sammanställs iakttagelser och bedömningar som rör huvudmannens ansvar för utbildningsverksamheten i kommunen i ett beslut (slutligt beslut). Skolbesluten från samtliga skolor i kommunen fogas då till det beslutet som bilagor. Skolinspektionen kommer att följa upp vilka åtgärder som vidtagits i anledning av påtalade brister senast tre månader efter att kommunbeslutet meddelades.

Tillsynen inriktas mot fyra huvudområden: **måluppfyllelse och resultat, pedagogisk ledning och utveckling av skolan, skolans lärandemiljö** samt **enskild elevs rätt**. Bedömningarna av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån skollagen, läroplaner och övriga författningar som rör skolväsendet.

Den nya skollagen trädde i kraft den 1 augusti 2010, men 1985 års skollag ska fortsätta att tillämpas fram till den 1 juli 2011. Det innebär att 1985 års skollag är utgångspunkten för Skolinspektionens tillsyn och granskning fram tills dess.

Underlaget för Skolinspektionens bedömning är dels dokument från kommunen och Wasaskolan, dels den information som samlats in under besöket. I Wasaskolan intervjuades rektorn, lärare, annan personal och elever. Även annan information om kommunen och skolan från Skolverkets nationella uppföljningssystem, eller som finns publicerad på annat sätt, har använts.

Rektorn har tagit del av och givits möjlighet att lämna synpunkter på sakuppgifter i rapporten.

Ytterligare information om den regelbundna tillsynen finns på Skolinspektionens webbplats (www.skolinspektionen.se/Tillsyn).

Beskrivning av skolan

Tabell 1. Antal elever på Wasaskolan

Skolan	Antal elever
Förskoleklass	57
Grundskola	527
Obligatorisk särskola	12

Källa: Skolans egna uppgifter hösten 2010

Wasaskolan ligger i stadsdelen Geneta i Södertälje. Efter sammanslagning med Bårstaskolan F-5 under höstterminen 2010 är Wasaskolan en F-9 (10)-skola. Skolverksamheten i Wasaskolan innefattar grundskola F-9 och särskola 6-10. Inom skolan ryms också Wasa International School (WIS) med engelskspråkig undervisning i alla ämnen utom de estetiska och-praktiska. Cirka 95 procent av eleverna i Wasaskolan har utländsk bakgrund och är berättigade till modersmålsundervisning. Skolan är en av de skolor i Södertälje som har tagit emot flest nyanlända elever.

Wasaskolan är organiserad i sju arbetslag: förskoleklass, årskurs 1-2, årskurs 3-6, årskurs 7-9, Wasa international school årskurs 4-6, särskola årskurs 6-10 och Tellus (förberedelseklass årskurs 6-9). Särskolans undervisning sker i två grupper med två lärare och två assistenter.

Sedan höstterminen 2010 leds skolan av en nyanställd rektor. Till sin hjälp har han en biträdande rektor och sju arbetslagsledare. Tillsammans bildar de skolans ledningsgrupp.

Tillsynsprotokoll för Wasaskolan F-9

Rutan under varje bedömningspunkt fylls endast i när Skolinspektionen bedömt att åtgärder behövs. Bedömningar och motiveringar för detta redovisas i det följande.

Måluppfyllelse och resultat

Kunskaper

Pedagogisk ledning och utveckling av skolan

Fokus på skolans uppdrag

Lärarnas bedömning och utvärdering

Rektorns ansvar för uppföljning och utvärdering

Skolans lärandemiljö

Fokus på lärande

Tillit till elevens förmåga

Trygghet och studiero

Enskild elevs rätt

Bedömning (och betyg)

Undervisningstid och val

Särskilt stöd

Studie- och yrkesvägledning

Avgifter

Rektorns beslutsfattande

Bedömningar och motiveringar

Huvudområde: Måluppfyllelse och resultat

Bedömningsområde: Kunskaper

Bedömning:

Måluppfyllelsen är inte tillräckligt hög i Wasaskolan. En alltför hög andel elever saknar fullständiga slutbetyg i årskurs 9. Även meritvärdet och andelen behöriga elever till gymnasiet nationella program behöver förbättras. Resultaten på de nationella ämnesproven i årskurs 3 och 5 indikerar också att elevernas kunskapsresultat behöver förbättras.

Författningsstöd:

2 kap. 6 § grundskoleförordningen

Lpo 94, 2.2 Kunskaper, Mål att uppnå i grundskolan

Motivering:

Enligt information från skolan når 87 procent av eleverna i årskurs 3 målen i matematik och svenska. Detta är enligt skolan en förbättring från föregående år. För årskurs 5 har resultaten på de nationella ämnesproven år 2010 dock försämrats. Enligt uppgifter från skolan når endast 40 procent av eleverna i årskurs 5 godkänd nivå på de nationella ämnesproven i matematik. I det nationella ämnesprovet i engelska når 80 procent av eleverna kravnivån och i svenska 90 procent av eleverna. Resultaten på de nationella ämnesproven indikerar således att elevernas kunskapsresultat behöver förbättras.

Enligt Skolverkets statistik för 2009 var andelen elever i årskurs 9 som nådde målen i alla ämnen endast 25 procent, vilket måste betecknas som en anmärkningsvärt låg nivå. Som en jämförelse kan sägas att motsvarande siffra för riket är 77 procent. Resultaten för 2010 visar en förbättring då 43 procent av eleverna i årskurs 9 nådde målen i alla ämnen, men det är fortfarande för hög andel elever som inte gör det. Det genomsnittliga meritvärdet för eleverna i Wasaskolan har stadigt sjunkit de senaste fem åren. År 2006 var det 205 poäng och år 2010 hade det sjunkit till 185 poäng. Det genomsnittliga meritvärdet år 2010 för riket är 210 poäng. Enligt skolans egen redovisade statistik är meritvärdet 201 poäng. Skolinspektionen noterar att skolans redovisade statistik genomgående redovisar högre resultat än Skolverkets nationella statistik, vilket har påverkat analysen av skolans måluppfyllelse.

Endast 62 procent av eleverna är enligt Skolverkets statistik för år 2010 behöriga att söka till nationellt program på gymnasiet, vilket kan jämföras med ett genomsnitt för riket på 88 procent. I intervju med rektorn framkommer att åtgärder har vidtagits för att förbättra resultaten och öka måluppfyllelsen. Exempelvis har man ökat möjligheten till stöd i naturorienterade ämnen och svenska. Skolan har också startat en klass i årskurs 9 med särskilt fokus på ett språkutvecklande arbetssätt för elever som varit kort

tid i Sverige. Skolinspektionen konstaterar att även om resultaten har förbättrats något det senaste året, så behövs kraftfulla insatser för att ytterligare öka måluppfyllelsen i samtliga ämnen. Det handlar bland annat om att ge eleverna det stöd de behöver och att ha ett språkutvecklande arbetssätt i alla klasser och alla ämnen.

Huvudområde: Pedagogisk ledning och utveckling av skolan

Bedömningsområde: Fokus på skolans uppdrag

Bedömning:

Rektorn tar inte tillräckligt ansvar för att verksamheten i skolan är fokuserad på elevernas utveckling och lärande.

Författningsstöd:

Lpo 94, 2. Mål och riktlinjer

Motivering:

I skolans kvalitetsredovisning och i annan dokumentation anges elevgruppernas sammansättning som orsaker till den låga måluppfyllelsen. Det anges bland annat att det är många elever som haft speciella behov och att eleverna med annat modersmål än svenska inte har förutsättningar att nå målen i till exempel engelska. Även i verksamhetsbesök, i intervjuer och samtal med elever och lärare samt i intervjun med rektorn framkommer att lärarna i Wasaskolan har olika förhållningssätt till eleverna och deras lärande. Detta får konsekvenser för lärandesituationen i klassrummet. Vissa lektioner håller en låg nivå, vilket bland annat innebär att flera elever inte får den utmaning de behöver. I samtal och intervjuer med elever framkommer att de inte tycker att undervisningen inom till exempel de samhällsorienterande ämnena är varierad. Eleverna får få utmaningar i sitt lärande. Skolinspektionen ser exempel på lektioner där det förekommer att flera elever inte är delaktiga eller aktiva. Det tar även lång tid innan lektioner kommer i gång. Det händer också att lektionerna avslutas innan utsatt tid enligt schemat.

Bedömning:

All pedagogisk personal i Wasaskolan har inte utbildning för den undervisning de i huvudsak bedriver.

Författningsstöd:

2 kap. 3-4 §§ 1985 års skollag

Motivering:

Enligt uppgift från rektorn saknar skolan utbildad personal i hem- och konsumentkunskap och trä- och metallslöjd. Tillsynen visar att det även finns lärare som undervisar i ämnen där de saknar utbildning. Exempel är lärare som undervisar i svenska, naturorienterande ämnen och samhällsorienterande ämnen utan att ha adekvat utbildning. Skolinspektionen bedömer att rektorn vid såväl tjänstefördelning som rekrytering behöver fortsätta att sträva efter att öka andelen lärare med utbildning för den undervisning de bedriver.

Bedömningsområde: Rektors ansvar för uppföljning och utvärdering**Bedömning:**

Rektorn ser inte till att lärarnas arbete med att ge eleven och elevens vårdnadshavare fortlöpande information om elevens kunskapsutveckling och sociala utveckling uppfyller författningarnas krav när det gäller de individuella utvecklingsplanerna.

Författningsstöd:

7 kap. 2 § grundskoleförordningen
Lpo 94, 2.7 Bedömning och betyg

Motivering:

Tillsynen visar att utvecklingssamtal med elever och vårdnadshavare genomförs varje termin. I samband med utvecklingssamtalet upprättas individuella utvecklingsplaner. De exempel på individuella utvecklingsplaner och skriftliga omdömen som Skolinspektionen tagit del av är av skiftande kvalitet. Tillsynen visar att de individuella utvecklingsplanerna har brister då de saknar en tydlig koppling till målen i varje ämne. Vidare saknas uppgifter om skolans insatser för att eleven ska nå målen och i övrigt utvecklas så långt som möjligt. Eleverna ges också blockomdömen i naturorienterande och samhällsorienterande ämnen och inte i varje ämne som hör till respektive ämnesområde. Arbetet med omdömen och individuella utvecklingsplaner behöver förbättras.

Bedömning:

Rektorn arbetar inte i tillräckligt hög grad för att såväl utbildning som betygssättning är likvärdig i Wasaskolan.

Författningsstöd:

1 kap. 2 § 1985 års skollag
Lpo 94, 1 Skolans värdegrund och uppdrag

Motivering:

Tillsynen visar att Wasaskolan saknar ett skolövergripande arbete för att främja likvärdig betygssättning. I samtal och intervjuer med elever framkommer uppfattningar om att betygssättningen är lärarberoende. Rektorn uppger också att han i förekommande fall fört samtal om betygssättning med enskilda lärare. Enligt Skolverkets redovisade statistik finns stora skillnader i resultaten på de nationella ämnesproven i årskurs 9 och elevernas slutbetyg. I matematik hade 35 procent av eleverna år 2010 högre slutbetyg än provbetyg. I riket var det i genomsnitt 23 procent av eleverna som fick högre slutbetyg i matematik. Den nationella statistiken visar också att de stora skillnaderna mellan slutbetygen och provbetygen på de nationella proven i svenska, engelska och matematik har funnits på skolan under flera år. I samtal och intervjuer med lärarna framkommer att det inte förs någon gemensam diskussion med anledning av dessa skillnader. Enligt lärarna finns ett visst samarbete kring bedömning och betygssättning, men det är inte allmänt förekommande. Enligt Skolinspektionen är det angeläget att skolan försäkrar sig om att diskussioner förs för att säkerställa en likvärdig bedömning och betygssättning.

Bedömning:

Rektorn utvärderar och omprövar inte regelbundet skolans särskilda stödinsatser

Författningsstöd:

5 kap. 1 § grundskoleförordningen

Lpo 94, 1 Den enskilda skolans utveckling

Lpo 94, 2.8 Rektors ansvar

Motivering:

Av de dokument Skolinspektionen tagit del av och av intervjuer och samtal med rektorer och lärare framkommer att elevernas bristande kunskaper i svenska anses vara en starkt bidragande orsak till de låga resultaten. Det framkommer i viss mån hur skolan utifrån detta försökt anpassa undervisningen och de stödinsatser som ges, men det framkommer inte att det ligger någon djupare analys till grund. Det framkommer inte heller att rektorn genomfört någon regelbunden utvärdering av huruvida de stödinsatser som skolan genomfört verkligen lett till förbättrade resultat för eleverna och om de utgör de mest optimala stödinsatserna.

Skolinspektionen vill framhålla vikten av att rektorn skyndsamt skapar rutiner för att garantera att alla elever får det stöd de har behov av och rätt till och för att regelbundet ompröva de särskilda insatser som ges.

Huvudområde: Skolans lärandemiljö

Bedömningsområde: Fokus på lärande

Bedömning:

Eleverna upplever inte att undervisningen alltid är tillräckligt stimulerande.

Författningsstöd:

Lpo 94, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, God miljö för lärande

Lpo 94, 2.2 Kunskaper, Mål att sträva mot

Lpo 94, 2.2 Kunskaper, Riktlinjer

Motivering:

Tillsynen visar att det varierar i vilken mån undervisningen är stimulerande och omväxlande. I samtal och intervjuer med elever framkommer att viss undervisning upplevs som enformig och att eleverna inte alltid får de utmaningar som de skulle önska. Vid verksamhetsbesöken framkommer att det varierar mycket i vilken grad undervisningen är stimulerande och om läraren ser till att alla elever är delaktiga och aktiva under lektionerna. Många lektioner präglas av en undervisning som är läroboksstyrd med fokus på ett läraraktivt arbetssätt. Skolinspektionen vill framhålla vikten av att lärarna ges möjlighet att organisera och genomföra sitt arbete så att eleverna upplever nyfikenhet och lust att lära. Likaså ska eleverna ges möjlighet att utvecklas så långt som möjligt inom ramen för läroplanen och kursplanerna. Detta är särskilt viktigt med tanke på skolans låga resultat.

Bedömning:

Rektorn ser inte till att alla lärare anpassar undervisningen efter elevers behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande

Författningsstöd:

Lpo 94, 1. Skolans värdegrund och uppdrag, En likvärdig utbildning

Lpo 94, 2.2 Kunskaper

Motivering:

Av läroplanen framgår att läraren ska utgå ifrån varje enskild individs behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande. Vidare ska läraren enligt läroplanen organisera och genomföra arbetet så att eleven utvecklas utifrån sina förutsättningar och samtidigt stimuleras att använda och utveckla hela sin förmåga.

Skolinspektionens verksamhetsbesök i Wasaskolan visar att det finns brister i anpassningen av undervisningen efter elevernas behov och förutsättningar. Även om Skolin-

spektionen sett flera exempel på varierad undervisning där alla elever är aktiva ser undervisningen i många fall likadan ut för i stort sett alla elever. På flera lektioner arbetar eleverna enskilt och i stort sett i samma takt i läroböckerna, ibland med stöd av envägskommunikation med läraren.

I Wasaskolan styrs val av innehåll emellertid i många fall av läromedlens struktur och av lärarens egen tradition. De olika erfarenheter och kulturella bakgrunder som eleverna har med sig till skolan påverkar i liten utsträckning undervisningen och följaktligen knyter den inte heller an till elevernas erfarenhetsvärld. Undervisningen och aktiviteterna i skolan har endast i enstaka fall utformats utifrån ett flerspråkigt eller interkulturellt perspektiv och innehåll. Lektionerna relaterar endast i liten grad till något som eleverna känner igen. I den mån lärarna har kunskap om barnens olika erfarenheter och bakgrund påverkar den oftast inte undervisningen i någon högre grad. Den kunskap skolan har om elevernas språk används framför allt för modersmålsundervisningen.

Skolinspektionen vill i sammanhanget påpeka att undervisningen aldrig kan utformas lika för alla elever. Det är viktigt att skolan organiserar och genomför arbetet så att eleven utvecklas efter sina förutsättningar och samtidigt stimuleras att använda och utveckla hela sin förmåga. För att de flerspråkiga eleverna ska få de optimala förutsättningarna och lyckas i skolan och minst nå de nationella målen är det av stor vikt att skolorna har ett språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt. Genom att språket sätts in i ett sammanhang kan det ge eleverna mening och förståelse. Det innebär bland annat att lärarna behöver skapa ett sammanhang i undervisningen så att språk- och kunskapsutveckling hänger ihop. Det är också av stor vikt att arbetet med språkutveckling ingår i alla skolans ämnen. För att detta ska vara möjligt behöver kartläggningen av de flerspråkiga elevernas erfarenheter, kunskaper och språkliga förmågor förbättras i skolan. De flerspråkiga eleverna är en heterogen grupp med stora individuella skillnader, bland annat när det gäller erfarenheter, behov, intressen och språklig och kunskapsmässig nivå.

Bedömning:

Eleverna ges inte tillräckligt med möjligheter att öka sitt inflytande över utbildningens utformning utifrån stigande ålder och mognad.

Författningsstöd:

4 kap. 2 § 1985 års skollag

Lpo 94, 2.3 Elevernas ansvar och inflytande

Lpo 94, 2.3 Elevernas ansvar och inflytande, Riktlinjer

Motivering:

Tillsynen visar att elevernas inflytande och delaktighet varierar. I Wasaskolan finns både klassråd och elevråd där eleverna har möjlighet till inflytande. Eleverna uppger också att de i dessa sammanhang har möjlighet att påverka. Däremot upplever elever,

framför allt i de högre åldrarna, ett begränsat inflytande när det gäller undervisningens innehåll och arbetsformer. Enligt elever och lärare används lokala pedagogiska planeringar med tydliga mål och beskrivningar av vad eleverna ska arbeta med och vad de förväntas kunna för att få ett visst betyg. Men elever uppger i samtal och intervjuer att de sällan har möjlighet att påverka denna planering. Skolinspektionen konstaterar att det är viktigt att eleverna, i enlighet med läroplanen, ges möjlighet till insyn och delaktighet i arbetet på det sätt som behövs för att de ska kunna ta ett ökande ansvar för sina studier.

Bedömningsområde: Tillit till elevens förmåga

Bedömning:

Rektorn och lärarna har inte höga och tydliggjorda förväntningar på elevernas förmåga.

Författningsstöd:

7 kap 2 § grundskoleförordningen

Lpo 94, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, Skolans uppdrag

Lpo 94, 2.2 Kunskaper, Mål att sträva mot

Lpo 94, 2.3 Elevernas ansvar och inflytande, Riktlinjer

Motivering:

Av de dokument som Skolinspektionen tagit del av framkommer att skolans låga måluppfyllelse i många fall förklaras med elevernas bakgrund och bristande kunskaper i svenska eller att elevkullen haft osedvanligt stora problem. Det framkommer sällan någon djupare analys av skolans insatser. I ett åtgärdsprogram anges att en elevs svårigheter i svenska gör att hans motivation sänks. Det framkommer inga tankar om hur skolan ska få eleven att bli motiverad.

I intervjuer och samtal med lärare framkommer att det finns lärare som anser att alla elever inte har förutsättningar att nå målen. Framförallt språkliga och kulturella förhållanden samt föräldrarnas utbildningsbakgrund uppges vara bidragande faktorer. Dessa faktorer anges även som förklaring till eleverna låga kunskapsresultat.

En förutsättning för att eleverna ska få klart för sig vilka förväntningar som finns på dem är att de känner till målen för utbildningen. Rektorn och lärarna på Wasaskolan har dock inte i tillräckligt hög grad tydliggjort målen för utbildningen för eleverna, vilket framkommer av intervjuer och samtal med eleverna och i de individuella utvecklingsplanerna. Det finns också en risk att den socioekonomiska och språkliga förklaringsmodell som framförs i skolans dokument och av delar av skolans personal påverkar förväntningarna på elevernas studieresultat på ett negativt sätt. Det är angeläget att rektorn tillsammans med lärarna diskuterar och säkerställer att höga och tydliga förväntningar finns på elevernas förmåga för att förbättra måluppfyllelsen och elever-

nas kunskapsresultat. Skolans uppdrag är att främja lärande där individen stimuleras att inhämta kunskaper och stimulera varje elev att bilda sig och växa med sina uppgifter.

Bedömningsområde: Trygghet och studiero

Bedömning:

Rektorn ser inte till att all personal på skolan arbetar för att relationerna mellan vuxna och elever och elever/elevs bygger på respekt och ömsesidigt förtroende.

Författningsstöd:

1 kap. 2 § 1985 års skollag

Lpo 94, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, God miljö för utveckling och lärande

Lpo 94, 2.1 Normer och värden

Lpo 94, 2.2 Kunskaper

Motivering:

I intervjuer och samtal med rektorn, elevhälsan, lärare och elever framkommer att det förekommer ett hårt språk mellan eleverna i Wasaskolan. Elever uppger i samtal och intervjuer att det även förekommer bråk mellan elever varje dag. Vidare framkommer det i samtal och intervjuer med elever att elever som har en avvikande klädstil riskerar att utsättas för kränkande behandling.

Tillsynen visar att de vuxna på skolan tar ett gemensamt ansvar för att komma tillrätta med problemen och aktivt arbetar för att elever ska känna trygghet och respekt för sin person. Kamrattstödare vistas bland eleverna på rasterna och både elever, lärare och övrig personal vittnar om att vuxna på ett skyndsamt sätt tar itu med kränkningar när de uppkommer. Skolinspektionen konstaterar dock att skolans arbete med att förhindra kränkningar behöver utvecklas vidare.

Huvudområde: Enskild elevs rätt

Bedömningsområde: Särskilt stöd

Bedömning:

De åtgärdsprogram som Skolinspektionen har tagit del av är av varierande kvalitet och uppfyller inte alltid författningarnas krav.

Författningsstöd:

5 kap. 1 § tredje och fjärde stycket grundskoleförordningen

Motivering:

De åtgärdsprogram som Skolinspektionen har tagit del av är av varierande kvalitet. Flera av åtgärdsprogrammen redogör inte tillräckligt tydligt för elevens behov och hur skolan ska arbeta för att tillgodose elevens behov. Det saknas även kopplingar till de nationella målen och det framgår därför inte tydligt vilka svårigheter eleven har. Det framgår inte heller hur åtgärderna ska följas upp och utvärderas. I många av åtgärdsprogrammen tas elevernas bristande motivation upp. Det görs dock aldrig någon analys av varför eleverna inte är motiverade och det finns inga kopplingar till undervisningens innehåll och upplägg. Vidare framgår det inte på något sätt vad skolan ska göra för att eleven ska bli mer motiverad.

Bedömningsområde: Rektorns beslutsfattande**Bedömning:**

Rektorn fattar inte alltid beslut enligt bestämmelserna.

Författningsstöd:

5 kap. 1 § och 5 § grundskoleförordningen

8 kap. 1 § grundskoleförordningen

Motivering:

Vid tillsynen framkommer genom intervjuer med skolläda, personal och elever att de nyanlända eleverna som får sin huvudsakliga undervisning i någon av förberedelseklasserna ibland går kvar i denna grupp under ett till två år. Eleverna får undervisning i övningsämnen tillsammans med andra elever, men ingen systematisk analys av möjligheterna att delta i den ordinarie undervisningen i andra ämnen görs på kontinuerlig basis. Enligt Skolverkets *Allmänna råd för utbildning av nyanlända elever* (SKOLFS 2009:15) är det viktigt att nyanlända elever inte slentrianmässigt placeras i klass eller grupp utan att det görs en individuell bedömning utifrån vad som är bäst för den enskilda eleven. Skolinspektionen har i ett kvalitetsgranskningsprojekt, *Utbildning för nyanlända elever – rätten till en god utbildning i en trygg miljö* (2009:3), dragit slutsatsen att det i de allra flesta fall tar alldeles för lång tid innan eleverna genomgått introduktion och deltar i reguljär undervisning i samtliga ämnen.

Tillsynsprotokoll för särskolan 6-10

Rutan under varje bedömningspunkt fylls endast i när Skolinspektionen bedömt att åtgärder behövs. Bedömningar och motiveringar för detta redovisas i det följande.

Måluppfyllelse och resultat

Kunskaper

☐

Pedagogisk ledning och utveckling av skolan

Fokus på skolans uppdrag

☒

Lärarnas bedömning och utvärdering

☐

Rektorns ansvar för uppföljning och utvärdering

☐

Skolans lärandemiljö

Fokus på lärande

☐

Tillit till elevens förmåga

☐

Trygghet och studiero

☐

Enskild elevs rätt

Bedömning (och betyg)

☐

Undervisningstid och val

☐

Särskilt stöd

☐

Studie- och yrkesvägledning

☐

Avgifter

☐

Rektorns beslutsfattande

☒

Bedömningar och motiveringar

Huvudområde: Pedagogisk ledning och utveckling av skolan

Bedömningsområde: Fokus på skolans uppdrag

Bedömning:

All pedagogisk personal i särskolan har inte utbildning för den undervisning de i huvudsak bedriver.

Författningsstöd:

2 kap. 3 § 1985 års skollag

Motivering:

I särskolan finns lärare som saknar pedagogisk utbildning. De ansvarar trots detta för merparten av undervisningen i klassen. Det finns också lärare med pedagogisk utbildning som saknar erfarenhet av att arbeta i särskola. Skolinspektionen bedömer att rektorn vid såväl tjänstefördelning som rekrytering behöver fortsätta att sträva efter att öka andelen lärare med utbildning för den undervisning de bedriver.

Bedömningsområde: Rektorns beslutsfattande

Bedömning:

Rektorn fattar inte alltid beslut enligt bestämmelserna.

Författningsstöd:

6 kap. 1 § särskoleförordningen

Motivering:

Wasaskolan har enligt uppgift från rektorn och personal två individintegrerade särskoleelever som läser enligt grundskolans timplan. Vid tillsynen framkom att inget beslut fattats av rektorn om avvikelser från särskolans timplan. Skolinspektionen konstaterar att rektorn behöver se till att alla beslut fattas i enlighet med delegationsordningen.